

OD REDAKCJI

Czasopismo „Zarządzanie Publiczne, Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych UJ”, od początku swojego istnienia poświęca dużo uwagi problematyce polityki publicznej, która stwarza ramy dla zarządzania publicznego, przez co jest bardzo mocno z nim związana. Wraz z rozwojem specjalizacji dydaktycznej ISP UJ w obszarze polityki społecznej postępuje też wzrost zainteresowań badawczych w tym zakresie – zwłaszcza wśród młodych naukowców. Znajduje to wyraz w corocznym poświęcaniu co najmniej jednego zeszytu „Zarządzania Publicznego” zagadnieniom polityki publicznej – zwłaszcza polityki społecznej. Niniejszy tom wpisuje się w tę tendencję i prezentuje teksty podejmujące aktualne problemy badawcze tej dynamicznie rozwijającej się w Polsce dyscypliny naukowej. Składa się nań osiem artykułów reprezentujących dwa rodzaje refleksji. Autorki trzech pierwszych pokazują politykę publiczną jako naukę w jej rozwoju oraz aktualnych dylematach. Pozostałe pięć artykułów dotyczy różnych szczegółowych polityk, a także rezultatów ich oddziaływania.

Zeszyt otwiera artykuł Joanny Kaszy *Między polityką a politycznością. Analiza dyskursów politycznych z punktu widzenia (kulturowej) ekonomii politycznej*. Autorka zarysowuje współczesny kontekst rozwoju polityki oraz jej postrzegania i na tym tle wyjaśnia podstawowe pojęcia, pokazuje główne nurty krytyki, a także spory paradygmatyczne w nauce o polityce. Dostrzegając źródła erozji polityczności w praktyce politycznej, w racjonalnym i indywidualistycznym nastawieniu liberalizmu, Autorka pozostaje pod wyraźnym wpływem myśli Chantal Mouffe. Dużo uwagi poświęca społecznym konsekwencjom oparcia współczesnych polityk na ideologii neoliberalnej – w tym zagrożeniu rosnącym radykalizmem i populizmem – aż po zastępowanie tradycyjnej polityki marketingiem politycznym. Hegemonia neoliberalnego paradygmatu jest także widoczna w nauce, w tym nauce o polityce, w której powszechnie akceptowane stało się podejście właściwe dla *new public management*.

Kolejny artykuł, Olhi Kotovskiej *Polityka publiczna w tradycji anglosaskiej i kontynentalnej z perspektywy ukraińskiej*, koncentruje się na polityce publicznej, wskazując na powiązania jej rozwoju z rosnącym przekonaniem o możliwości rozwiązywania narastających problemów publicznych przez procesy podejmowania systemowych działań państwa i społeczeństwa zorganizowanych zgodnie z zasadami nowego zarządzania publicznego oraz zarządzania partycypacyjnego, tzw. koncepcji współzarządzania. Autorka koncentruje się na przedstawieniu ewolucji teoretycznych podejść do polityki publicznej w tradycji anglosaskiej oraz kontynentalnej oraz ich odniesieniu do wyboru modelu polityki publicznej na Ukrainie w związku z trwającą reformą samorządową. Jej zdaniem trudności wyboru

sposobu uprawiania polityki publicznej na Ukrainie wynikają zarówno z braku tradycji w zakresie tworzenia i wdrażania polityk publicznych, jak i dylematu wyboru między odgórnym a oddolnym modelem zarządzania publicznego oraz z binarnego przewartościowania życia publicznego, co może sprzyjać rozwojowi demokracji albo wzmacniać autorytaryzm. Proces szybkiego wdrażania demokratycznych reform utrudnia ponadto konieczność zapewnienia bezpieczeństwa kraju. Analizując polskie doświadczenia w tym zakresie, Autorka za Andrzejem Zybałą wskazuje na ograniczoną przydatność anglosaskiej tradycji polityki publicznej do analizy oraz kształtowania i realizacji polityki publicznej w Polsce przez zakorzenienie polskiej tradycji w linearnym modelu polityki.

Zakwestionowanie linearności w podejściu do rozumienia i realizacji polityk publicznych jest punktem wyjścia do rozważań zaprezentowanych przez Donatę Zając w artykule *Złożoność polityki publicznej – wyzwania w jej tworzeniu i realizacji*. Autorka uważa, że nie można problemów społecznych, które są coraz bardziej złożone, postrzegać i starać się rozwiązywać przez linearne procesy polityk publicznych; one same muszą odzwierciedlać tę złożoność. Autorka skupia się w artykule na wskazaniu kluczowych czynników, które pozwolą lepiej zrozumieć to wyzwanie, a także kwestię złożoności problemów w politykach publicznych. Wśród nich wskazuje na znaczenie wielości aktorów zaangażowanych w problem i politykę publiczną oraz wielorakości wpływów kulturowych i politycznych, podkreśla jednak, że głównym problemem nie jest wielość elementów, ale ich wzajemne przenikanie się w wielu obszarach. Pokazuje, jak złożoność problemów rozwiązywanych przez politykę publiczną generuje kolejne wyzwanie – konflikt interesów. Autorka uważa, że złożone polityki publiczne muszą być odpowiednio zarządzane, zarówno na etapie ich tworzenia, jak i wdrażania. Jako przykład takiego podejścia prezentuje koncepcję Karola Olejniczaka.

Drugą część zeszytu rozpoczyna artykuł prezentujący niezwykle złożoną politykę publiczną, w której realizację zaangażowane są podmioty o charakterze globalnym. Rolą jednego z nich zajęła się Anna Hesse-Gawęda, w tekście *Rola OECD jako aktora publicznej polityki edukacyjnej*. Edukacja stała się współcześnie jednym z głównych czynników wzmacniania kapitału ludzkiego, a tym samym budowania przewag konkurencyjnych krajów i regionów. W zglobalizowanym świecie systemy edukacyjne ulegają znacznemu izomorfizmowi, w czym dużą rolę odgrywają organizacje międzynarodowe takie jak ONZ (UNESCO), Bank Światowy czy Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), której wkład w kształtowanie publicznej polityki edukacyjnej przybliży artykuł A. Hesse-Gawędy. Autorka ukazuje działania OECD mające na celu podniesienie jakości procesów nauczania. Podkreśla jednak, że jest sporo problemów, których OECD nie rozwiązała, mają one bowiem źródło w różnorodności kulturowej krajów, do których kieruje swoje działania. Omówione przykłady pozwalają dostrzec, że rozwiązania systemowe nie działają tak samo we wszystkich państwach – dotyczy to zarówno krajów rozwiniętych, jak i rozwijających się.

Kolejny artykuł, Katarzyny Świerczek *Polityka aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. Eksperymenty i dobre praktyki – próba analizy na podstawie doświadczeń Holandii, Niemiec i Polski*, poświęcony jest polityce aktywizacji osób

biernych zawodowo. W polityce aktywizacji osób wykluczonych z powodu braku zatrudnienia coraz wyraźniej artykułowana jest bierność zawodowa jako główna bariera aktywizacji. To ona, a nie brak miejsc pracy czy kwalifikacji, jest coraz częściej postrzegana jako główny problem polityki aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych. Autorka zaprezentowała główne cechy reform społecznych w Holandii i Niemczech, krajach, które z powodzeniem wdrożyły rozwiązania skutecznie zmniejszające skalę bierności zawodowej. Na tym tle pokazała polskie reformy, które wraz z poprawą sytuacji gospodarczej doprowadziły do znacznego spadku poziomu bezrobocia, ale jednocześnie utrzymywania się jednego z najwyższych w Europie wskaźników bierności zawodowej. To sprawia, że na rynku brakuje ludzi chętnych do pracy, a jednocześnie rośnie liczba osób pobierających różne świadczenia społeczne z powodu długotrwałego braku pracy i co za tym idzie niskiego poziomu środków do życia w rodzinie. Zdaniem Autorki rozbudowany system wsparcia socjalnego oferowany przez polskie instytucje pomocy społecznej i rynku pracy wpływa negatywnie na efektywność programów aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych.

Miejska polityka rozwoju ruchu rowerowego może wydawać się polityką niszową, na którą mogą sobie pozwalać tylko bogate społeczeństwa. Jednak Aleksandra Mazurek w artykule *Rola polityki rowerowej Kopenhagi w realizacji wiodących polityk publicznych Danii* pokazuje, że może ona być zwornikiem wielu szczegółowych polityk publicznych, podnosić ich efektywność i stawać się przez to jednym z najważniejszych czynników oddziałujących na jakość życia w środowisku miejskim. Autorka za cel postawiła sobie zobrazowanie procesu wieloletniego kształtowania polityki rowerowej Kopenhagi, który doprowadził do jej obecnego kształtu, ze szczególnym naciskiem na pokazanie relacji z innymi politykami publicznymi Danii dotyczącymi energetyki, transportu, urbanistyki, zdrowia, edukacji społecznej czy ochrony środowiska. Transport rowerowy (jako zeroemisyjny) uznawany jest za jedno z najskuteczniejszych narzędzi redukcji emisji CO₂. Zastanawiając się nad źródłami sukcesu tej polityki miejskiej, Autorka wskazuje na konsekwencję w jej realizacji, a także stałe jej doskonalenie. Jej zdaniem dzięki tej konsekwencji, a także gruntownej analizie i regularnej weryfikacji postawionych celów polityka ta stała się potężnym narzędziem kreowania zdrowego stylu życia, budowania konkurencyjnego środowiska zamieszkiwania oraz zarządzania miastem.

Polityką publiczną, która urosła w ostatnich dziesięcioleciach do rangi najsilniej wspierającej wzrost konkurencyjności gospodarki, jest polityka innowacyjna. Patrycja Kumięga w artykule *Rola uniwersytetów w rozwoju innowacji – trzecia misja uczelni* prezentuje ją z perspektywy roli, jaką odgrywają współczesne uniwersytety. Autorka, analizując instrumenty polityki innowacyjnej i wyniki badań interakcji pomiędzy uniwersytetem a przemysłem mających na celu rozwijanie działalności innowacyjnej oraz szczególnie wnikliwie – skuteczność instrumentów polityki poprawiających transfer technologii, pokazuje, że inicjatywy polityczne mające na celu wsparcie transferu *know-how* ze świata nauki do przemysłu koncentrują się na klasycznym modelu transferu technologii, naśladując amerykańskie historie sukcesu. To prowadzi Autorkę do sformułowania rekomendacji dla

decydentów politycznych w zakresie realizowania polityki innowacyjnej, które uwzględniają wyniki najnowszych badań.

Maciej Głogowski, Autor ostatniego artykułu, zamykającego ten zeszyt, zatytułowanego *Uchwały krajobrazowe narzędziem walki z gettoizacją przestrzeni miejskiej w Polsce*, przenosi nas – w pewnym sensie – w nurt klasycznej, kontynentalnej polityki publicznej, w której narzędzia legislacyjne były głównymi instrumentami jej realizacji. Skupia się na pokazaniu narastającego, poważnego problemu społecznego, z którym borykają się polskie duże miasta – postępującej gettoizacji ich przestrzeni oraz prób powstrzymania tego procesu przez władze lokalne za pomocą narzędzi legislacyjnych, jakimi są tzw. uchwały krajobrazowe. Zdaniem Autora nakładają one na deweloperów, przedsiębiorców, mieszkańców, szereg obostrzeń, dzięki czemu władze lokalne mogą przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom przestrzennym; uchwały te są więc dość skutecznym narzędziem tej polityki. Autor przedstawia liczne przykłady tego typu inicjatyw zmierzających do zapewnienia zrównoważonego rozwoju polskich miast przez przemyślaną politykę kształtowania funkcjonalności, wizerunku i estetyki przestrzeni miejskiej. Uważa jednak, że problem gettoizacji przestrzeni miejskiej jest o wiele szerszy i nie da się go rozwiązać jedynie wprowadzeniem w życie uchwał krajobrazowych oraz innych regulacji czy zakazów, pociągających za sobą konieczność zapewnienia sprawnego systemu egzekwowania obowiązujących przepisów. Potrzebna jest zmiana postaw wszystkich interesariuszy miejskiej polityki rozwoju.

Grażyna Praweńska-Skrzypek